

سلسله نشست‌های گفتگو درباره سیل در جستجوی مدیریت مردمی بحران

تیرماه ۱۳۹۸

شرکت بازآفرینی شهری ایران

خانه گفت‌وگو شهر تهران

مقدمه:

ایران هیچ سالی را بدون بحرانی طبیعی از سر نگذرانده است و کمتر نقطه‌ای از کشور است که با سیل و زلزله و رانش زمین روبرو نشده باشد. سیل فروردین ۱۳۹۸، دست کم شش استان و شهرهای متوسط و کوچک زیادی را دربرگرفت. سیل این بار الگوی متنوعی داشت؛ در یک شهر به فاصله یک روز تخریب کرد اما در شهری دیگر ۴۰ روز پایداری کرد و آرام آرام پی‌خانه‌ها را پوساند. سیلاب فروردین ۹۸ در هر جا که جاری شد علت، ویژگی و تبعات خاص و متنوع خود را داشت. اما مواجهه جامعه با سیلاب تا حد زیادی در همه جا مشابهت داشت. **آیا میتوان از الگوی**

ایرانی مواجهه با بحرانهای طبیعی بویژه سیل سخن گفت؟

سیل که آمد انگشت‌های اتهام به سمت یکدیگر نشانه رفتند؛ ناکارآمدی، ناهماهنگی، آشفتگی و درنهایت ناامیدی و یأس، چرخه مواجهه جامعه ایرانی با بحرانهای طبیعی است و البته فراموشی و تکرار دوباره همه نقص‌ها و اشتباهات و سرخوردگی‌های دوباره. در این میان پرسش این است که سهم هر یک از ما در ایجاد، ادامه و یا در افزایش قدرت تخریب بحران‌ها چیست؟ شاید اگر بپذیریم که عواملان مختلف اجتماعی از زمینه‌سازی تا شروع و پایان بحران‌ها سهم‌اند، راهی به سمت بیرون شدن از چرخه تخریب روانی-اجتماعی که بحرانهای طبیعی برای ما به بار می‌آورند، گشوده شود. دولت، نهادهای حوزه عمومی، مردمی که بحران را زیست می‌کنند، برنامه‌ریزان و متخصصان شهرسازی، مدیریت‌های محلی، نیروهای داوطلب، رسانه‌ها و... هر یک چه سهمی در ایجاد و تقویت چرخه بحران و بطور مشخص بحران سیل دارند. سیل مانند هر بحران دیگری یک میدان تجربه اجتماعی است. آیا می‌شود با بررسی نقادانه سهم عوامل مختلف در سیل، گامی به سمت خودآگاهی و در نهایت حل مسئله سیل به عنوان یک بحران طبیعی-اجتماعی برداریم؟

راه رسیدن به پاسخ سؤالات بالا، گفتگوی جمعی است؛ گفتگویی که خودآگاهی جمعی را هدف داشته باشد. شرکت بازآفرینی شهری، در نظر دارد در قالب سلسله نشست‌هایی با رویکرد انتقادی در خانه گفتمان شهر تهران، گفتگویی را آغاز کند که هدفش اندیشیدن به مدیریت بحران از نوع دیگری است. این گفتگوها بنا دارد امکان مدیریت مردمی بحران را به عنوان راه حل جایگزین به بحث بگذارد. در هفت روز نشست‌ها و گفتگوهای مربوط به سیل، سهم دولت، نهادهای حوزه عمومی، برنامه ریزان، مردم در معرض بحران، مدیریت‌های محلی مورد بررسی قرار خواهد گرفت و خواهیم پرسید آیا با سامانی دیگری از جنس مشارکت اجتماعی، میتوان انتظار داشت که بحرانهایی مانند سیل فروردین ۱۳۹۸ اتفاق نیفتد یا اثراتش کمتر شود؟

شکل برگزاری:

در هفت نشست در زمینه هفت محور به صورت پنل‌های ۳ ساعته گفتگو خواهیم کرد. در هر نشست دو تا چهار سخنران به ارائه نظر پرداخته، پرسش و پاسخ بین حضار و ارائه دهندگان بحثها صورت خواهد گرفت. سپس مدیر پنل به جمع بندی بحث‌ها پرداخته و تحلیل‌ها و سؤالات بیشتر را مطرح خواهد کرد.

محورهای نشست‌ها:

محور هریک از هفت نشست خانه گفتمان درباره سیل عبارت خواهند بود از:

نشست اول؛ یکشنبه ۹ تیرماه ۱۳۹۸ ساعت ۵ تا ۸ بعد از ظهر

افتتاحیه و طرح بحث جامعه شناسی بحران: در نشست اول، پس از سخنرانی‌های افتتاحیه (مهندس پژمان، مدیر عامل شرکت بازآفرینی شهری وزارت راه و شهرسازی، مهندس علوی معاون شرکت)، پس از بحث درباره رویکرد نشستها، گزارش نتایج بازدید از مناطق درگیر در سیل ارائه شده و پنل با بحث جامعه شناسی فاجعه/ بحران و سخنرانی درمورد ترومای اجتماعی ادامه خواهد یافت و در پایان حضار به نقد و بحث خواهند پرداخت و جمع بندی صورت خواهد گرفت.

نشست دوم؛ دو شنبه ۱۰ تیرماه ۱۳۹۸ ساعت ۵ تا ۸ بعد از ظهر

تجربه زیسته بحران، مردم درگیر در بحران، گروه‌های خاص آسیب دیده: در نشست دوم از مجموعه نشستهای سیل، بیان تجربه زیسته افراد و گروههای در معرض و درگیر در بحران (بویژه گروه‌های خاص در معرض آسیب) محور اصلی پنل خواهد بود. برانگیختن همدلی مخاطب، شناخت و تصور عینی از موقعیت بحران زدگی، توسعه درک منطقی از این موقعیت و تحلیل مواجهه ایرانی با بحران، هدف این پنل است.

نشست سوم؛ سه شنبه ۱۱ تیرماه ۱۳۹۸ ساعت ۵ تا ۸ بعد از ظهر

مشارکت نهادهای حوزه عمومی و بحران سیل: نهادهای حوزه عمومی اعم از خیریه ها، گروههای مردمی و انجمنهای یاریگری، سازمانهای مردم نهاد و رسانه ها نقش مهمی در مداخله در امر بحران دارند. برخی از آنها تنها به فراهم کردن اقلام ضروری در مراحل اولیه بحران بسنده میکنند و برخی از آنها مانند رسانه ها تأثیرات درازمدت تری بر جامعه متأثر از بحران و جامعه بزرگتر ملی دارند. بخش مهمی از پرسش مواجهه با بحران مربوط به واکنش بخشهای مختلف جامعه و نهادهای مردمی و نوع مداخله و بازخورد و بازنمایی آن است.

نشست چهارم؛ چهارشنبه ۱۲ تیرماه ۱۳۹۸ ساعت ۵ تا ۸ بعد از ظهر

مشارکت مردمی، نهادهای محلی و مدیریت بحران سیل: بحرانهای طبیعی اغلب محلی رخ میدهند اما اغلب درگیریهایی سطح ملی را به همراه دارند. بر حسب ابعاد و گستره بحران، افراد و نهادهای سطح ملی درگیر میشوند اما در نهایت بحران در سطح محلی به سامان میرسد. به دلیل نزدیکی به جامعه متأثر از بحران، مدیریتها و نهادهای محلی تواناترین سطح جلب مشارکت مردمی و تحقق رویکرد مدیریت مردمی بحران هستند.

نشست پنجم؛ شنبه ۱۵ تیرماه ۱۳۹۸ ساعت ۵ تا ۸ بعد از ظهر

طرحهای توسعه، برنامه ریزی شهری و بحران سیل: برنامه ریزی شهری یکی از عوامل مهم مؤثر در بحران است. طرحهای توسعه شهری با فراموش کردن امر بحرانهای طبیعی در طراحی جهت و کیفیت توسعه شهری، نقش زمینه ساز و تشدید کننده اثر مخرب بحرانهای طبیعی شهری را ایفا میکنند. در نشست پنجم از مجموعه نشستهای سیل به نقش برنامه ریزان و طرحهای توسعه شهری در ایجاد یا تشدید و یا در تخفیف بحران خواهیم پرداخت.

نشست ششم؛ یکشنبه ۱۶ تیرماه ۱۳۹۸ ساعت ۵ تا ۸ بعد از ظهر

مدیریت ریسک و زمینه های حقوقی بحران: بحرانهای طبیعی از جمله سیل فقط خانه ها و اموال را تخریب نمیکند. بحرانهای طبیعی اثر مهمی بر نظام حقوقی جامعه دارد. نظام مالکیت زمین، موضوع حفظ اسناد در هنگام مخاطرات طبیعی، نظام تصمیم گیری درباره دارندگان یا فاقدان حقوق جبران خسارت و... همه بخشی از مسائل حقوقی پس از بحران است که باعث میشود اثر بحران تا سالها جامعه را درگیر کند. با چنین اثر گستره ای در این پنل میپرسیم آیا از منظر مدیریت ریسک میشود خطر سیل را کاهش داد و کاری کرد که سیل رخ ندهد و اقدامات جبرانی پس از سیل چیست؟

نشست هفتم؛ دوشنبه ۱۷ تیرماه ۱۳۹۸ ساعت ۵ تا ۹ بعد از ظهر

دولت، مشارکت مردمی و بحران سیل: نقش دولت در ایجاد زمینه های بحران و در تشدید و کنترل پیامدهای آن مهم است و همیشه به عنوان مهمترین مسئول مدیریت بحران مورد نقد قرار گرفته است. اغلب کارآمدی دولت با قدرت او در کنترل بحران سنجیده شده و مورد پرسش قرار میگیرد.

ایده مدیریت مردمی بحران، توجه به بازتوانی روانی- اجتماعی آسیب دیدگان و نیز اتکا بر قدرت تاب آوری مردم آسیب دیده از بحران در بسامان کردن دوباره جامعه درگیر در بحران است. در شرایطی که ناکارآمدی دولتها اعتماد عمومی را دچار خدشه میکند، این مدیریت مردمی بحران است که راه حل نهایی حل مسائل پیچیده و متعدد بحران است. در نشست هفتم از مجموعه نشستهای سیل، کارآمدی دولت و نیز امکانپذیری حرکت به سمت مدیریت مردمی بحران مورد بحث و پرسش قرار خواهد گرفت.

در پایان نشست هفتم از سلسله نشستهای گفتگو در مورد بحران سیل به جمع بندی بحثهای گفتگوهای قبلی خواهیم پرداخت.

مدیر پنل: آذر تشکر. جامعه شناس

مکان: خانه گفتمان شهر تهران

فعالیتهای جنبی: برگزاری نمایشگاه عکس دیجیتالی از سیل فروردین ۱۳۹۸